

REFERENCES

Blank, A., Gurchich, E., and Uliukaev, A. "Obmennyy kurs i konkurentosposobnost otrasley rossiysskoy ekonomiki" [Exchange rate and the competitiveness of the Russian economy]. *Voprosy ekonomiki*, no. 6 (2006): 4-24.

Branson, Love "The real exchange rate and Employment in US Manufacturing: State and Regional Results". *NBER Working Paper*, no. 2435 (1987).

Burgess, S., and Knetter, M. "An International Comparison of Employment Adjustment to Exchange Rate Fluctuations". *Review of International Economics*, no. 6 (1998): 151-163.

Chile: *Crecimiento, Empleo y el Desafio de la Justicia Social*. Santiago: OIT, 1998.

Dekle, R. "The Yen and Japanese Manufacturing Employment". *Journal of International Money and Finance*, no. 17 (1998): 785-801.

Damill, M., Frenkel, R., and Maurizio, R. "Argentina: A Decade of Currency Board. Analysis of Growth, Employment and Income Distribution". International Labor Organization. www.ilo.org/public/english/employment/strat/download/ep42.pdf

"Dilovi ochikuvannya pidpriemstv Ukrainy. Analitichnyi zvit" [Business Outlook Survey Ukraine. Analytical]. <http://www.bank.gov.ua>

Frenkel R. (2004) "Real Exchange Rate and Employment in Argentina, Brazil, Chile and Mexico", (draft).

Goldberg, L., and Campa, J. M. "Employment versus Wage Adjustment and the U. S. Dollar". *Review of Economics and Statistics*, no. 83(3) (2001): 477-489.

Goldberg, L., and Tracy, J. *Exchange Rates and Local Labor Markets*, 1999.

Goldberg, L., and Tracy, J. "Exchange Rates and Wages". *NBER Working Paper*, no. 8137 (2002).

Grossman, G. "Imports as a Cause of Injury: The Case of the U. S. Steel Industry". *Journal of International Economics*, no. 20 (1986): 201-223.

Pogrebniak, E. V. and others. *Valiutnyy kurs i ekonomicheskoe povedenie rossiysskikh promyshlennykh predpriiaty v 2005-2006 gg.* [Exchange rate and the economic behavior of Russian enterprises in 2005-2006]. Moscow: MONF-IKSI, 2006.

Revenga, A. "Exporting Jobs? The Impact of Import Competition on Employment and Wages in US Manufacturing". *Quarterly Journal of Economics*, no. 07(1) (1992): 255-284.

Shumska, S. S. "Empirychna otsinka vplyvu zmin chastkovo vykh REOK hryvni na potoky eksportu ta importu u rozrizi VED" [Empirical assessment of the impact of changes in the REER partial flows of exports and imports in terms of VED]. *Problemy ekonomiky* (2013).

Shumska, S. S. "Realnyi efektyvnyi obminnyi kurs hryvni ta struktura ukrainskoy ekonomiki" [The real effective exchange rate and structure of the Ukrainian economy]. In *Suchasni problemy prohnuzuvannya sotsialno-ekonomichnykh protsesiv: kontseptsii, modeli, prykladni aspekty*, 364-377. Berdiansk: Tkachuk O. V., 2012.

Tablytsia vytraty-vypusk Ukrainy za 2010 rik v osnovnykh tsinakh. *Statystychnyi zbirnyk* [The Input-Output Ukraine in 2010 at basic prices. Statistical Yearbook]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2012.

УДК 331.101.6

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ПРОДУКТИВНІСТЬ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ

НЕВДАХА О. Ю.

УДК 331.101.6

Невдаха О. Ю. Трансформація змісту праці та її продуктивність в умовах інноваційної моделі економіки

У статті розкрито сутність нового етапу економічного розвитку – інноваційної моделі економіки, охарактеризовано процес інтелектуалізації праці. Розкрито сутність та наочно зображено процес трансформації змісту праці в умовах переходу до інноваційної моделі економіки. Представлена порівняльна характеристика фізичної та розумової праці. Визначено, що в сучасних умовах господарювання для отримання довгострокових конкурентних переваг пріоритетного значення набуває підвищення продуктивності інтелектуальної складової праці, а саме – праці фахівців. Розкрито сутність підвищення продуктивності праці фахівців шляхом співставлення її з продуктивністю фізичної праці та сформульовано визначення поняття «продуктивність праці фахівців».

Ключові слова: інноваційна модель економіки, інтелектуальний капітал, продуктивність праці, інтелектуалізація праці.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Невдаха Ольга Юріївна – аспірантка, кафедра економіки праці та менеджменту, Кіровоградський національний технічний університет (пр. Університетський, 8, Кіровоград, 25006, Україна)

E-mail: NevdahaOlga@ukr.net

УДК 331.101.6

Невдаха О. Ю. Трансформация содержания труда и его производительность в условиях инновационной модели экономики

В статье раскрыта сущность нового этапа экономического развития – инновационной модели экономики, охарактеризован процесс интеллектуализации труда. Раскрыта сущность и наглядно изображен процесс трансформации содержания труда в условиях перехода к инновационной модели экономики. Представлена сравнительная характеристика физического и умственного труда. Определено, что в современных условиях для получения долгосрочных конкурентных преимуществ, приоритетное значение приобретает повышение производительности интеллектуальной составляющей труда, а именно – труда специалистов. Раскрыта сущность повышения производительности труда специалистов путем сопоставления его с производительностью физического труда и дано определение понятию «производительность труда специалистов».

Ключевые слова: инновационная модель экономики, интеллектуальный капитал, производительность труда, интеллектуализация труда.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Невдаха Ольга Юрьевна – аспирантка, кафедра экономики труда и менеджмента, Кіровоградський національний технічний університет (пр. Університетський, 8, Кіровоград, 25006, Украина)

E-mail: NevdahaOlga@ukr.net

UDC 331.101.6

Nevdakh O. Y. Transformation of Labour Content and its Productivity under Conditions of the Innovation Model of Economy

The article reveals the essence of a new stage of economic development – innovation model of economy, characterises the process of labour intellectualisation. It also reveals the essence and depicts the process of transformation of labour content under conditions of transition to the innovation model of economy. It provides a comparative analysis of physical and mental labour. It states that in order to obtain long-term competitive advantage under modern conditions increase of productivity of intellectual component of labour, namely – labour of professionals, acquire the priority significance. It reveals the essence of increase of productivity of professional labour through its comparison with productivity of physical labour and gives definition to the «productivity of professional labour» notion.

Key words: innovation model of economy, intellectual capital, labour productivity, labour intellectualisation.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Nevdakh Olga Yu. – Postgraduate Student, Department of Labour Economy and Management, Kirovograd National Technical University (pr. Universytetskyi, 8, Kirovograd, 25006, Ukraine)

E-mail: NevdahaOlga@ukr.net

Праця є одним із найголовніших факторів економічного розвитку. Носієм і персоніфікатором праці є людина, вона – суб'єкт господарства, репрезентант трудового потенціалу держави і нації. У цьому контексті, при з'ясуванні економічних проблем, стану і перспектив економічного зростання особливого значення набуває аналіз продуктивності праці [3, с. 341].

Продуктивність праці як економічна та соціальна категорія має важливе значення при здійсненні економічного та соціального аналізу розвитку країни. Дана категорія є важливим показовим індикатором, що відображає рівень життя населення, економічного зростання та конкурентоспроможності країни.

Пітер Друкер у своїй праці «Задачі менеджменту XXI століття» зазначає: «У XX столітті найважливішим і воістину унікальним досягненням менеджменту стало підвищення продуктивності фізичної праці на виробничих підприємствах у 50 разів. Найголовнішим досягненням менеджменту XXI століття повинно стати також підвищення продуктивності праці, але на цей раз – розумової. Найціннішим активом будь-якої компанії XX століття було виробниче обладнання. Найціннішим активом будь-якої організації XXI століття – як комерційної, так і некомерційної, – стануть працівники розумової праці та їх продуктивність» [4, с. 85].

Таким чином, питання щодо підвищення продуктивності праці залишається в центрі уваги економічної науки, проте реалії сьогодення ставлять нові вимоги до його вивчення. На сьогоднішній час головним ресурсом є інформація, а головним активом підприємства – інтелектуальний капітал. Увага зміщується із засобів виробництва до інформаційних технологій, а головне питання менеджменту переміщується до питання підвищення продуктивності розумової або інтелектуальної праці фахівців [1].

Поняття «інтелектуальний капітал» розкрито у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як: Е. Бруккінг, О.Б. Бутнік-Сіверський, Н. Л. Гавкалова, В. С. Єфремов, В. А. Іноземцев, А. М. Козирев, Л. Г. Мельник, В. І. Пожувєв, А. Прусак, К. Е. Сіейбі, Т. Стюарт, Я. О. Топільницька та інших. Однак недостатньо уваги приділено трансформації змісту праці в умовах переходу до інноваційної моделі економіки та важливості виміру продуктивності інтелектуальної праці.

Поняття продуктивності праці, методи оцінки та підвищення її ефективності розглядаються у роботах таких вітчизняних і зарубіжних дослідників, як: Базарова Т.Ю., Богиня Д. П., Брич В. Я., Вігужинська С. Ю., Вітвіцький В.В., Власова Н. В., Волгіна Н. А., Гаврилов Р. В., Генкін Б. М., Германов О. Є., Головіна О. Д., Грішнова О. А., Мостова В. А., Ромусік Я.В., Хміль Ф.І., Чернова Т. В. та інші. Однак на сьогоднішній час, в умовах трансформації змісту та умов праці, нерозкритими залишаються питання щодо підвищення продуктивності праці фахівців.

Метою статті є проведення аналізу трансформації змісту праці в умовах формування інноваційної моделі економіки, здійснення порівняльної характеристики між фізичною та інтелектуальною працею, обґрунтування визначення поняття «продуктивність праці фахівців».

Реалії сьогодення ставлять нові вимоги до вивчення поняття продуктивності праці. На теперішній момент

головним ресурсом є інформація, а головним активом підприємства – інтелектуальний капітал. Увага зміщується із засобів виробництва до інформаційних технологій.

Інтелектуалізація праці – це породжені феноменом людського розуму й досвіду якісні та кількісні зміни у витратах трудових зусиль, предметів і засобів праці у процесі економічної діяльності. Інтелектуалізація праці, з одного боку, характеризується збільшенням ролі переважно інтелектуальної, творчої, складної компоненти змісту праці, порівняно із переважно фізичною, рутинною, простою, а з іншого – підвищенням загальноосвітнього, професійно-кваліфікаційного і культурного рівня працівників. Це супроводжується нагромадженням і ротацією знань та інформації, появою і практичним застосуванням новинок, економією витрат й одержанням корисного ефекту [6, с. 7].

Поступова зміна співвідношення та ролі компонент змісту праці в бік інтелектуалізації спочатку відзначалася прагненням людей задовольнити свої фізіологічні, матеріальні та духовні потреби, а відтак – удосконалити сам механізм задоволення цих потреб. Саме це визначило історичні етапи розвитку технологічного способу виробництва, привело до скорочення термінів між черговими фундаментальними нововведеннями й заміни одних технологічних укладів іншими. Трансформацію змісту праці в умовах переходу до інноваційної моделі економіки зображено на *рис. 1*.

Розглядаючи питання інтелектуалізації праці в сучасній економіці, потрібно зауважити, що інтелектуалізація праці одночасно виступає як чинник, процес і результат економічної діяльності, що поступово взаємоперетворюються і взаємопідсилюються. Інтелектуалізація праці як чинник економічної діяльності зводиться до нагромадження і ротації знань та інформації, формування людського капіталу, появи новинок; інноваційної кластеризації та кооперації, творчої і наукової співпраці.

Інтелектуалізація праці як процес економічної діяльності зводиться до використання та підвищення рівня людського капіталу, ресурсно-техніко-технологічних, товарно-продуктових та організаційно-збутових нововведень, зміцнення інноваційної кластеризації та кооперації, поглиблення творчої і наукової співпраці.

Інтелектуалізація праці як результат економічної діяльності зводиться до зростання інноваційної озброєності та продуктивності праці, екологізації робочого місця, продукції та навколишнього середовища, підвищення інноваційної активності і культури, зростання рівня конкурентоспроможності, нарощування інтелектуально-місткого експорту, одержання інновативної ренти, зміцнення інтелектуальної безпеки й антикризового імунітету [6, с. 18].

Отже, інтелектуалізація праці являє собою процес, який на глобальному рівні характеризує соціально-економічну тенденцію розвитку, що приводить до зміни умов, змісту і характеру праці, розширення сфери використання переважно творчої інтелектуальної праці внаслідок поступового насичення виробництва наукоємними технологіями та інноваціями.

Основний зміст праці

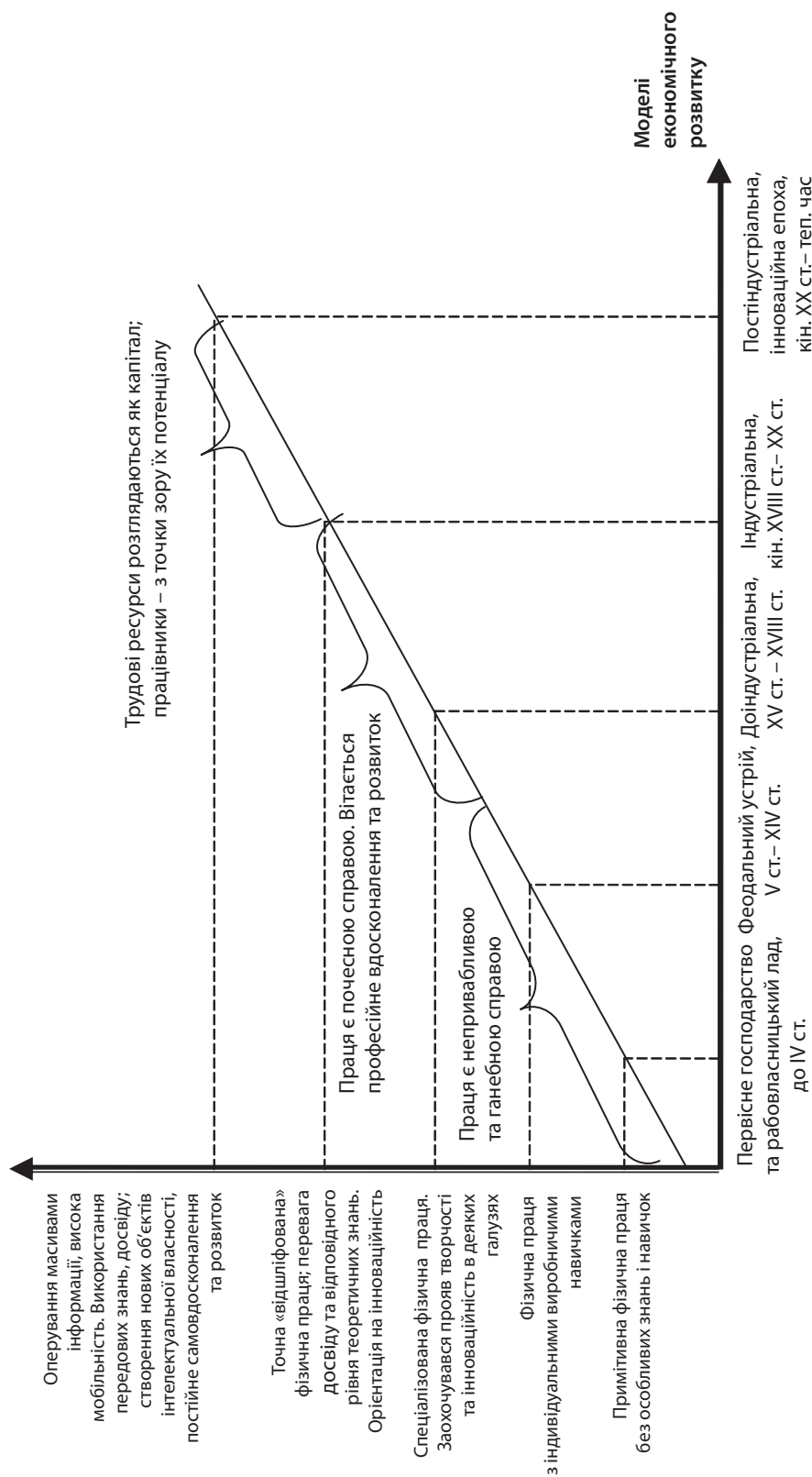

Рис. 1. Трансформація змісту праці в умовах інноваційної моделі економіки

Джерело: розроблено автором.

Усе більшу роль в житті суспільства відіграють галузі, що ґрунтуються на так званих «високих технологіях», а також галузі, що безпосередньо задовольняють потреби людей. Інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними

організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності, що стосується як мікро-, так і макроекономічних процесів розвитку – створення технопарків, технополісів, проведення політики ресурсозбереження, інтелектуалізації всієї виробничої діяльності, софтизації та сервізації економіки [5, с. 140].

Відтворювальний процес в інноваційній моделі економіки можна зобразити таким чином (рис. 2).

Рис. 2. Відтворювальний процес інноваційної моделі економіки

Джерело: [5, с. 140].

Швидкі темпи модернізації життя людей приводять до зростання вимог щодо якості товарів та послуг, їх різноманітності. Відповідно, суспільство стає більш відкритим і сприйнятливим до інновацій як засобу досягнення необхідного розміття.

Відбувається переоцінка людського фактора в економіці: зростає роль творчих кадрів – людей, що володіють знаннями і є носіями нововведень у сфері організаційної, науково-технічної та екологічної культури. З'являються нові суспільні пріоритети: добробут, інтелектуалізація виробничої діяльності, використання високих та інформаційних технологій, екологічність.

Якщо до цього часу центральним питанням було підвищення продуктивності фізичної праці робітника, то на сьогоднішній час увага менеджменту переміщу-

ється до питань щодо підвищення продуктивності розумової або інтелектуальної праці фахівців [7, с. 12].

Варто зазначити, що продуктивність фізичної та розумової праці є зовсім різними за своєю природою, їх не можна ототожнювати та порівнювати. Усе, що підходить для фізичної праці, може бути зовсім неприйнятним для розумової, і навпаки. Пітер Друкер у своїй праці «Задачі менеджменту XXI століття» виділив такі відмінності між розумовою та фізичною працею [4, с. 87]:

- ✦ для розумової праці не може бути сформульовано чіткого алгоритму дій, на противагу як це зробив Тейлор, для фізичної праці;
- ✦ працівники розумової праці самі несуть відповідальність за прийняті рішення і за результати своєї діяльності, їм потрібна незалежність у прийнятті рішень;
- ✦ невід'ємною частиною розумової роботи має бути безперервна інноваційна діяльність та запровадження нововведень;
- ✦ працівнику розумової праці потрібно постійно навчатися та постійно навчати інших;
- ✦ продуктивність їх праці не можливо виміряти кількісно, найбільша увага приділяється якості;
- ✦ для підвищення продуктивності праці працівників розумової діяльності, необхідно витрати розглядати з точки зору капіталовкладень.

Узагальнену порівняльну характеристику фізичної та інтелектуальної праці наведено в *табл. 1*.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика фізичної та інтелектуальної праці

Відмінні ознаки	Фізична праця	Інтелектуальна праці
Головний ресурс	Засоби виробництва.	Інформація та інформаційні технології.
Прийняття рішень та контроль над їх виконанням	Здійснюється менеджерами вищої ланки, вони і несуть відповідальність	Здійснюється самими працівниками, вони і несуть за них повну відповідальність
Вимоги до знань та навичок	Обмежені технічним процесом; перевага надається працівникам з більшим досвідом роботи	Використання у своїй праці передових теоретичних і практичних знань та досвіду; безперервне оновлення знань, навчання протягом життя та постійне створення інновацій; перевага надається креативним працівникам з «гнучким» розумом
Показники виміру результатів праці	Переважно кількісні: виробіток, трудомісткість; дуже рідко якісні: покращення якості продукції та ін.	Переважно якісні: покращення процесу виробництва, зміна якості продукції, чіткість та безперервність у всіх ланцюгах виробничого процесу, рівень задоволеності та лояльності працівників та ін.
Застосування норм	Встановлення норм на всіх ланцюгах виробничого процесу: норми часу, виробітку, відпочинку та ін.	Нормування відсутнє. Праця є творчою та повністю залежить від індивідуальних особливостей працівника.
Підхід до підвищення продуктивності	Успіх високої продуктивності у чіткому та відшліфованому виробничому процесі шляхом встановлення менеджерами справедливих норм, стимулів до праці та при повному контролі	Відсутній чіткий алгоритм процесу праці. Повна залежність від людського фактора та рівня автоматизації інформаційних технологій.
Дисципліна	Єдині правила і розпорядження для всіх. Чіткі, прописані стандартні інструкції	Іноді наявні єдині правила у сфері загальних обов'язків (час роботи та відпочинку). Відсутні стандарти та інструкції праці
Підхід до інновацій	Новаторство та раціоналізаторство заохочується передусім серед науковців та інженерно-технічного персоналу	Інноваційний підхід, розробка заходів до безперервного удосконалення й поліпшення продуктів, робіт і процесів широко впроваджуються у діяльності усіх категорій персоналу

Джерело: складено автором.

Отже, інтелектуальна праця за своїм змістом та основними характеристиками суттєво відрізняється від фізичної. У сьогоденних умовах господарювання конкурентні переваги належать тому, хто прагне до інноваційного розвитку та безперервного вдосконалення. Тому є очевидним, що увага переміщується з фізичної праці та фокусується на її інтелектуальній складовій. Саме фахівці складають найбільшу та швидкозростаючу за кількістю групу в категорії працівників у передових країнах світу. У таких умовах отримати справжню конкурентну перевагу на довгостроковий термін зможе лише те підприємство або країна, яка зуміє підняти продуктивність розумової праці.

Для розуміння того, хто є фахівцем, звернемося до економічного тлумачного словника та отримаємо таке визначення: «фахівець – особа, яка досконало володіє якимось фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, техніки, мистецтва, виробництва тощо» [8, с. 650].

Таким чином, фактично, фахівцем може бути працівник, який займається як фізичною, так і розумовою працею у будь-якій сфері господарювання, головною умовою при цьому є використання досвіду та передових теоретичних знань. До фахівців належать професії, яким відповідає кваліфікація за дипломом чи іншим відповідним документом: молодшого спеціаліста; бакалавра; спеціаліста, що проходить післядипломну підготовку (стажування, інтернатуру, клінічну ординатуру тощо); спеціаліста (на роботах з керування складними технічними комплексами чи їх обслуговування) [2].

Обов'язки фахівців значно відрізняються від обов'язків інших категорій працівників. Так, вони під управлінням керівника підрозділу здійснюють координацію та методичне керівництво на певній ділянці одного з напрямів роботи підрозділу. Контролюють, аналізують та оцінюють стан справ на відповідній ділянці роботи. Беруть участь в узагальненні практики застосування законодавства та ході реалізації державної політики у відповідній сфері діяльності. Розробляють пропозиції, комплекси заходів, плани тощо та беруть участь в організації їх виконання, а також в організаційному забезпеченні нарад, семінарів, конференцій з відповідних питань. Готують проекти рішень та пропозиції керівництву на виконання доручень державних органів вищого рівня, беруть участь у підготовці проектів нормативних та організаційно-методичних документів. Готують проекти відповідей на звернення та заяви, що надійшли для розгляду у відповідному підрозділі. Своєчасно і точно виконують рішення державних органів чи посадових осіб, розпорядження, вказівки і окремі доручення своїх керівників. За дорученням свого керівника виконують обов'язки, які передбачено характеристиками для споріднених за характером роботи посад [2].

Формулюючи визначення поняття «продуктивність праці фахівців», варто зауважити, що як і у випадку з фізичною працею, вона характеризує ступінь ефективності використання праці, однак вже такої, що має інтелектуальну складову. Проте, якщо продуктивність фізичної праці можна виміряти шляхом співставлення отриманих результатів до понесених витрат, то склад-

ність виміру продуктивності розумової праці є очевидною. Важко однозначно сказати, що є результатом праці фахівця, а також визначити, що відносити до затрат. Головною складовою як результату діяльності, так і затрат на його досягнення, є інформація та знання. Значно більшу роль при визначенні продуктивності праці фахівців відіграють не кількісні, а якісні показники.

Підвищення продуктивності праці фахівців більшою мірою залежить від індивідуальних особливостей працівника: його здатності до навчання, аналізу, самоорганізації та ін. У зв'язку з цими особливостями відрізняються і методи підвищення продуктивності праці фахівців від звичних і загальноприйнятих методів підвищення продуктивності праці. Так, продуктивність праці фахівців не буде більшою при підвищенні її інтенсивності, скороченні витрат на неї або збільшенням робочого часу.

Підсумовуючи вищесказане, вважаємо за доцільне надати таке визначення *продуктивності праці фахівців: це показник, що відображає сумарну ефективність використання всіх наявних здібностей та властивостей працівників, праця яких включає інтелектуальну складову.*

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження визначено, що на сьогоденньому етапі соціально-економічного розвитку суспільства все більшу роль відіграють галузі, що ґрунтуються на так званих «високих технологіях», а також галузі, що безпосередньо задовольняють потреби людей. Перенесення акценту на використання принципово нових прогресивних технологій і прогресивних методів управління у всіх сферах господарської діяльності ставить нові вимоги до працівників та активізує процес інтелектуалізації праці. Інтелектуалізація праці полягає у збільшенні ролі переважно інтелектуальної, творчої, складної компоненти змісту праці, супроводжується підвищенням загальноосвітнього, професійно-кваліфікаційного і культурного рівня працівників, порівняно із переважно фізичною, рутинною, простою працею. За таких умов, головним активом підприємства стають працівники розумової праці, а саме – фахівці. Тому отримати довгострокові конкурентні переваги та стати лідером зможе лише та організація, яка зуміє значною мірою підняти продуктивність праці фахівців. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Гойло В. Новый этап в развитии экономической науки / В. Гойло [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ug.ru/old/ug_pril/ol/99/44/eopin.htm
2. Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики класифікатор професій ДК 003:2010 / Національний класифікатор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>
3. Дуда С. Т. Сучасні підходи до вивчення поняття продуктивності праці / С. Т. Дуда // Збірник науково-технічних праць. Науковий вісник. – 2005. – Вип. 15.5. – С. 341.
4. Друкер П. Ф. Задачи менеджмента в XXI веке / Пер. с англ. / П. Ф. Друкер. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2004. – 272 с.

5. **Лапко О.** Інноваційна діяльність в системі державного регулювання : монографія / О. Лапко. – К. : ІЕП НАН України, 1999. – 254 с.

6. **Сем'янчук П. М.** Інтелектуалізація праці у стратегії інноваційного розвитку економіки України : автореферат / П. М. Сем'янчук. – К., 2010. – 20 с.

7. **Стюарт Т. А.** Інтелектуальний капітал. Новый источник богатства организаций / Т. А. Стюарт / Пер. с англ. – М. : Поколение, 2007. – 148 с.

8. Сучасний тлумачний словник української мови: 50 тисяч слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубчинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2006. – 832 с.

REFERENCES

Duda, S. T. "Suchasni pidkhody do vyvchennia poniattia produktyvnosti pratsi" [Current approaches to the study of the

concept of productivity]. *Zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats. Naukovyi visnyk*, no. 15.5 (2005).

Druker, P. F. *Zadachi menedzhmenta v XXI veke* [Task management in the XXI century]. Moscow: Viliams, 2004.

Goylo, V. "Novyy etap v razvitii ekonomicheskoy nauki" [A new stage in the development of economic science]. http://www.ug.ru/old/ug_pril/ol/99/44/eopinion.htm

[Legal Act of Ukraine]. <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>

Lapko, O. *Innovatsiina diialnist v systemi derzhavnoho rehuliuвання* [Innovation in the system of state regulation]. Kyiv: IEP NAN Ukrainy, 1999.

Sem'ianchuk, P. M. "Intelektualizatsiia pratsi u stratehii innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Intellectual labor strategy of innovative development of economy of Ukraine]. *avtoreferat*.

Stiuart, T. A. *Intellektualnyy kapital. Novyy istochnik bogatstva organizatsiy* [Intellectual capital. A new source of wealth of organizations]. Moscow: Pokolenie, 2007.

УДК 338.48-44(1-22)

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ МЕХАНІЗМІ РОЗВИТКУ СЕЛА

ДОВГАЛЬ О. В

УДК 338.48-44(1-22)

Довгаль О. В. Сільський туризм як перспективний напрям підприємництва у соціально-економічному механізмі розвитку села

Стаття присвячена дослідженню сільського туризму як перспективного напрямку розвитку підприємництва в сільській місцевості України, оскільки він позитивно впливає на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини, а також розширює канали реалізації продукції підсобного господарства селянина. Проаналізовано сутність сільського туризму та його місце в комплексному соціально-економічному розвитку села. Визначено основні проблеми розвитку цієї сфери діяльності. Основну увагу звернуто на те, що практична реалізація державної політики у сфері підтримки сільського туризму носить сьогодні, як і упродовж багатьох попередніх років, переважно декларативний характер, а державне цільове фінансування розвитку сільського туризму як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях практично відсутнє. На основі проведеного аналізу подано перспективи подальшого розвитку сільського туризму, враховуючи досвід країн – членів ЄС, в яких прийняття державних і місцевих програм, спрямованих на розвиток підприємництва у сфері сільського туризму, їх належне виконання та достатнє фінансування, реалізація заходів цих програм через фонди підтримки підприємництва є одним із перспективних напрямів розвитку сільських територій.

Ключові слова: сільський туризм, підприємництво, село, соціально-економічний розвиток села, законодавча база.

Бібл.: 9.

Довгаль Олена Валеріївна – старший викладач, кафедра економіки та підприємництва, Миколаївська філія Європейського університету (вул. Морехідна, 2а, Миколаїв, 54010, Україна)

E-mail: dovgal@ua.fm

УДК 338.48-44(1-22)

Довгаль Е. В. Сельский туризм как перспективное направление предпринимательства в социально-экономическом механизме развития села

Статья посвящена исследованию сельского туризма как перспективного направления развития предпринимательства в сельской местности Украины, поскольку он положительно влияет на возрождение, сохранение и развитие местных народных обычаев, промыслов, памятников историко-культурного наследия, а также расширяет каналы реализации продукции подсобного хозяйства сельского жителя. Проанализированы сущность сельского туризма и его место в комплексном социально-экономическом развитии села. Определены основные проблемы развития этой сферы деятельности. Основное внимание обращено на то, что практическая реализация государственной политики в сфере поддержки сельского туризма носит сегодня, как и на протяжении многих предыдущих лет, преимущественно декларативный характер, а государственное целевое финансирование развития сельского туризма как на общегосударственном, так и на региональном уровнях практически отсутствует. На основе проведенного анализа представлены перспективы дальнейшего развития сельского туризма, учитывая опыт стран - членов ЕС, в которых принятие государственных и местных программ, направленных на развитие предпринимательства в сфере сельского туризма, их надлежащее выполнение и достаточное финансирование, реализация мероприятий этих программ через фонды поддержки предпринимательства является одним из перспективных направлений развития сельских территорий.

Ключевые слова: сельский туризм, предпринимательство, село, социально-экономическое развитие села, законодательная база.

Библ.: 9.

Довгаль Елена Валерьевна – старший преподаватель, кафедра экономики и предпринимательства, Николаевский филиал Европейского университета (ул. Мореходная, 2а, Николаев, 54010, Украина)

E-mail: dovgal@ua.fm

UDC 338.48-44(1-22)

Dovgal Ye. V. Rural Tourism as a Prospective Direction of Entrepreneurship in the Socio-Economic Mechanism of Rural Development

The article is devoted to the study of rural tourism as a prospective direction of activity of entrepreneurship in rural districts of Ukraine, since it positively influences restoration, preservation and development of local traditions, trades, monuments of historical and cultural heritage and also expands channels of realisation of products of private farms of rural population. It analyses the essence of the rural tourism and its place in the complex socio-economic rural development. It identifies main problems of development of this sphere of activity. It focuses main attention on the fact that practical realisation of the state policy in the sphere of support of rural tourism bears today, as well as during numerous years in the past, mainly a declaratory character, and the state target financing of development of rural tourism is practically absent both at the state and regional levels. The article uses the analysis to present prospects of further development of rural tourism taking into account experience of EU country-members, in which adoption of state and local programmes, directed at development of entrepreneurship in the sphere of rural tourism, their proper performance and sufficient financing, realisation of measures of these programmes through funds of support of entrepreneurship is one of prospective directions of development of rural territories.

Key words: rural tourism, entrepreneurship, rural, socio-economic rural development, legislative base.

Bibl.: 9.

Dovgal Yelena V. – Senior Lecturer, Department of Economics and Business, Nikolaev branch of the European University (vul. Morekhidna, 2a, 54010, Ukraine)

E-mail: dovgal@ua.fm